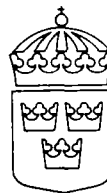

Regeringens proposition

1992/93:21

om det svenska elsäkerhetsarbetet

Prop.
1992/93:21

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 24 september 1992 för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Per Westerberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas förslag rörande omfattning, organisation och finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet.

Förslag presenteras bl.a. om marknadskontroll av elektrisk materiel, utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer, registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar samt rörande Svenska Brandförsvarsförbundet Elektriska Nämnd.

För att bl.a. effektivisera och stärka elsäkerhetsarbetets ställning såväl i nationella som i internationella sammanhang föreslås elsäkerhetsarbetet organiseras i formen av ett eget verk. Verket föreslås starta sin verksamhet den 1 januari 1993.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1992

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet P. Westerberg

1 Inledning

Regeringen beslutade i februari 1991 att tillkalla en särskild utredare¹ för att göra en översyn av det svenska elsäkerhetsarbetets framtida omfattning och organisation (dir. 1991:10). Utredningen, som antog namnet Elsäkerhetsutredningen redovisade i slutet av år 1991 sitt uppdrag i betänkandet ELSU 91 Förslag till omfattning, organisation och finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet (SOU 1991:94).

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanfattning och en sammanställning av remissyttrandena över betänkandet av Elsäkerhetsutredningen bör fogas till protokollet som bilaga 1. Som underlag för mina ställningstaganden ligger vidare inkomna skrivelser från bl.a. organisationer och företag.

I utredarens uppdrag ingick också att utarbeta förslag till hur den nuvarande skadeståndsregleringen i ellagen borde kompletteras med bestämmelser om produktansvar för att åstadkomma harmonisering med EG-direktivet. Skadeståndsfrågan har efter förslag i prop. 1991/92:135 om produktansvar för skador orsakade av elektrisk ström föranlett ändringar i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (bet. 1991/92:NU31, rskr.1991/92:287, SFS 1992:668). Vad gäller utredarens förslag till minskat statligt ägande i SEMKO vill jag hänvisa till regeringens prop. 1991/92:69 om privatisering av statligt ägda företag, i vilken SEMKO medtagits bland 35 företag där regeringen föreslår minskat statligt ägande. Utredarens förslag i denna del har således behandlats. Jag återkommer nu till övriga delar i betänkandet från Elsäkerhetsutredningen.

2 Utgångspunkter för elsäkerhetsarbetet

Det övergripande målet för det svenska elsäkerhetsarbetet är att förebygga skada på person och egendom orsakad av elektrisk ström. Elsäkerhetsarbetet bedrivs genom att bygga upp, upprätthålla och utveckla en god säkerhetsnivå för elektriska anläggningar och elektrisk materiel. Detta gäller såväl produktion som distribution och användning av elektricitet. Säkerhetsnivån avser risker för direkta skador av elektrisk ström och bränder orsakade av el men gäller även andra skador när de orsakas av elektriskt fel t.ex. mekaniska skador, bränn- och strålskador.

Väsentliga delar i elsäkerhetsarbetet är arbete med föreskrifter för elsäkerhet där nödvändiga villkor fastställs för att skydda liv, hälsa, miljö och ekonomiska värden. Även internationellt arbete såväl rörande föreskrifter som säkerhetsstandardisering utgör betydelsefulla delar i

¹ Civilingenjören Hans Aronsson

elsäkerhetsarbetet. Vad beträffar tillsynsverksamheten inriktas denna mot att motivera och bidra till att säkerställa att ägare och användare av elektriska anläggningar och elektrisk materiel uppfyller elsäkerhetsföreskrifterna. Marknadskontrollen bidrar till att tillverkare och importörer marknadsför säker elmateriel samt i de fall ej säker elmateriel kommer ut på marknaden vidtar åtgärder för att begränsa riskerna. Behörighetssystemet bidrar till att säkerställa att elinstallationer utförs enligt gällande säkerhetsföreskrifter.

Under åren 1983 - 1989 har i genomsnitt 262 elolycksfall och 11 eldödsfall per år inträffat i Sverige. Därutöver har 6 dödsfall per år inträffat på grund av elbränder. Kostnaderna för elbränder är av storleksordningen 500 miljoner kronor per år. Därutöver har samhället kostnader för personskador i form av vård, förlorad arbetsförmåga osv. Till detta måste också läggas en ej ekonomiskt kvantifierbar post i form av lidande och tragedier som ofta blir följderna av olycksfall och bränder.

Primär skada på person till följd av el förorsakas vanligen av strömgenomgång, (elektrisk chock) eller av ljusbåge, som medför brännskador. Sekundära skador kan uppstå till följd av brand med elektrisk felorsak eller till följd av mekanisk skada, där elektricitet är den primära felkällan. Som exempel på detta kan nämnas felaktig funktion hos en maskin på grund av elektriskt fel och fall från t.ex. ledningsstolpe efter elchock.

Elektriska fel kan även ge upphov till driftstörningar. Förutom ekonomiska konsekvenser för samhället, bland annat i den tillverkande industrin, kan dessa medföra risk för sekundära personskador eller olägenheter genom att elberoende värmesystem upphör att fungera, människor fastnar i hissar, operationer inte kan genomföras på sjukhus osv. Driftavbrott kan även medföra andra risker, exempelvis brand eller andra skador om kylsystemet i en process upphör att fungera.

Myndighetsorganisationen för elsäkerhet är uppbyggd med stöd av lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, den s.k. ellagen. Lagen ändrades år 1988 för att skapa nödvändiga förutsättningar för den nya kontrollordning för elektrisk materiel som infördes den 1 januari 1990 (prop. 1987/88:82, bet. 1987/88:NU30, rskr. 1987/88:219, SFS 1988:218). Ellagen bemyndigar regeringen eller den som regeringen bestämmer att meddela de föreskrifter som är påkallade från elsäkerhetssynpunkt. Regeringen har i starkströmsförordningen (1957:601), förordningen om elektrisk materiel (1989:420) och i elinstallatörsförordningen (1990:806) delegerat uppgifter att meddela föreskrifter från elsäkerhetssynpunkt till elsäkerhetsmyndigheten (Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK). Myndighetstillsyn över starkströmsanläggningar vilar på elsäkerhetsmyndigheten och under myndighetens överinseende och ledning Statens elektriska inspektion. Enligt elmaterieförordningen är NUTEK även tillsynsmyndighet för elektrisk materiel.

NUTEK är ansvarig myndighet rörande säkerheten för person- och egendomsskador vid produktion, distribution och användning av elektrisk kraft. Verket utfärdar erforderliga säkerhetsföreskrifter och utövar även viss tillsyn av att föreskrifterna efterlevs (för järnvägar m.m.). Den regionala

myndighetstillsynen utövas av Statens elektriska inspektion. Närings- och teknikutvecklingsverket är chefsmyndighet för inspektionen.

NUTEK:s och inspektionens ansvar gäller elsäkerheten i all verksamhet, såväl i bostäder, lokaler, fritidsanläggningar m.m. som på arbetsplatser. Verksamheten bedrivs i samarbete med Arbetarskyddsstyrelsen, Yrkesinspektionen, Konsumentverket m.fl. myndigheter och med näringslivs- och arbetstagarorganisationer.

Vid sidan av NUTEK och Statens elektriska inspektion har även andra grupper ansvar för att elanläggningar och elutrustning konstrueras och sköts så att föreskrivna säkerhetskrav uppfylls. Detta gäller bl.a. anläggningsägare, elinstallatörer, eldistributörer, besiktningsmän och konstruktörer.

En hög svensk elsäkerhetsnivå är ett resultat av många berörda aktörers arbete, deras säkerhetsmedvetande och skadeförebyggande åtgärder.

I prop. 1991/92:170 (bil. 11 s.5) om det europeiska ekonomiska samarbetsområdet behandlades bl.a. varors fria rörlighet, tekniska föreskrifter m.m. Jag anförde då att jag avsåg att under året återkomma med förslag om hur det svenska elsäkerhetsarbetet skall utformas, organiseras och finansieras för att upprätthålla en hög och med övriga EES-länder samordnad säkerhetsnivå. Jag anförde vidare att i samband därmed bör den exakta tidpunkten för svensk anpassning till lågspänningsdirektivet (LVD) avgöras. I EES-avtalet har Sverige fått rätt att avvakta med anpassningen till lågspänningsdirektivet till den 1 januari 1994. Jag återkommer nu till dessa frågor i samband med mina förslag om det svenska elsäkerhetsarbetet.

3 Kontroll av elektrisk materiel

Mitt ställningstagande: Den nuvarande kontrollordningen för elektrisk materiel anpassas den 1 juli 1993 till EG:s lågspänningsdirektiv. Detta sker genom att kvarvarande krav på statligt förhandsgodkännande för viss materiel liksom den statliga registreringen av elektrisk materiel med anknytande avgift slopas.

Marknadskontrollen av elektrisk materiel genom elsäkerhetsmyndighetens försorg behålls. Finansieringen av denna behandlas i avsnitt 8.

Utredaren: Utredaren tar upp marknadskontrollen. Han avser att marknadskontrollen av elektrisk materiel genom myndighetens försorg bibehålls och att den huvudsakligen bör bedrivas i projektform.

Remissinstanserna: Vad utredaren anfört bemöts i huvudsak positivt eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Skälen för mitt ställningstagande: Inom EG gäller beträffande elektrisk materiel det s.k. lågspänningsdirektivet, LVD, från år 1973, (73/23/EEG). Detta innehåller vissa gemensamma bestämmelser i fråga om all elektrisk materiel som är konstruerad för användning vid en spänning mellan 50 och 1 000 volt växelström. Direktivet täcker i stort sett konsumentprodukter och materiel konstruerad för att användas inom dessa spänninggränser, dvs. hushållsapparater, handverktyg, belysningsmateriel, elektriska ledningar, kablar samt viss installationsmateriel. Direktivet gäller alla säkerhetsaspekter för denna utrustning inkl. skydd mot mekaniska risker. Direktivet omfattas av EES-avtalet (Bilaga II X. Elektrisk materiel nr 1). Enligt avtalet skall Sverige, Finland och Island ha anpassat sig till LVD senast den 1 januari 1994.

I praktiken har beträffande elektrisk materiel skett en långtgående harmonisering av produktkraven. Samma regler gäller i stort sett i Sverige och övriga EFTA-länder som i EG. Harmoniseringen har skett inom ramen för standardiseringsverksamheten på området, framför allt spelar det internationella standardiseringsorganet IEC och det europeiska CENELEC en viktig roll. De svenska föreskrifterna om provning av elektrisk materiel anknuter i mycket stor utsträckning till standarder.

I Sverige beslutade riksdagen våren 1988 om en ny kontrollordning för elektrisk materiel, m.m. (prop. 1987/88:82, bet. 1987/88:NU 30, rskr. 1987/88:219). Enligt beslutet öppnades möjlighet för tillverkare och importör att - som alternativ till SEMKO-kontroll med åtföljande S-märkning - utföra motsvarande kontroll vid vissa andra med SEMKO samarbetande provningsinstitutioner eller att själva utföra denna kontroll, som i så fall övervakas av SEMKO. Kravet på typgodkännande av SEMKO (S-märkning) ersattes med ett krav på registrering före marknadstillträdet. Beträffande vissa produkter behölls kravet på förhandsgodkännande. Den därmed etablerade ordningen innebar en anpassning till LVD i väsentliga avseenden.

Den fullständiga anpassning till LVD som EES-avtalet nu kräver innebär att all statlig förhandsprovning och registrering som förutsättning för marknadsföring upphör. Enligt LVD är certifiering av fristående organ frivillig, men en stor del av produkterna är ändå certifierade och märkta med certifieringsorganets märke. För att tillgodose behovet av ömsesidigt godtagande av sådana märken har LVD en ordning där länderna anmäler organ vars certifikat och märken får vissa rättsverkningar enligt direktivet. EG-kommissionen har föreslagit att LVD kompletteras med bestämmelser om märkning med det s.k. EG-märket.

Det svenska kontrollorganet SEMKO har ingått en rad överenskommelser som syftar till att förenkla provningsprocedurerna (se prop. 1986/87:82, s.15). Någon funktion enligt LVD har dock SEMKO och dess S-märke inte kunnat få innan direktivet tillämpas i Sverige.

Det svenska uppskovet med anpassningen till LVD enligt EES-avtalet var föranlett av praktiska svårigheter i samband med byte av kontrollordning. Enligt min bedömning bör dock detta byte kunna ske redan den 1 juli 1993. Min avsikt är därför att föreslå regeringen att så sker.

En redogörelse för EG:s syn på bedömning av överensstämmelse, varmed avses det förfarande varmed man styrker att en produkt uppfyller ställda krav, finns i EES-propositionen (bil.11, s.39ff). Därav framgår (s. 57f) att en aktiv kontroll av de produkter som finns på marknaden utgör en viktig beståndsdel. Övervakningen syftar till att kontrollera att tillverkare/importörer följer direktivens bestämmelser med avseende på produkter, kontrollförfaranden och märkning. Marknadskontrollen, som inte får förväxlas med kontroll före marknadsintroduktionen, är en uppgift för säkerhetsmyndigheterna i medlemsstaterna.

Som framgår av EES-propositionen kommer frågan om utformning och finansiering av marknadskontroll mot bakgrund av EES-samarbetets krav att närmare utredas. Jag avser att ge Styrelsen för teknisk ackreditering i uppdrag att skyndsamt utreda denna fråga.

För närvarande sker en viss marknadskontroll av elektrisk materiel inom ramen för kontrollordningen (se prop 1987/88:82, s.20f). Denna ordning bör som utredaren har angett behållas. En särskild fråga gäller finansieringen, där en ny lösning måste finnas då registreringsavgiften upphör. Jag återkommer till detta i avsnitt 8.

4 Behörighet att utföra elektriska installationer

Mitt ställningstagande: Den nuvarande ordningen för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer bibehålls.

En anpassning av den godkännande myndigheten bör ske så att den motsvarar de krav som ställs på sådant certifierande organ som ställs i Europannormen EN 45013.

Utredaren: Utredarens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Förslaget bemöts i huvudsak positivt eller lämnas utan erinran av nästan alla remissinstanserna. Kraftverksföreningen framhåller dock att vid en översyn av nu gällande förordningar med en inriktning på avreglering bör man också pröva frågan om den nuvarande ordningen med behörighet utfärdad av statlig myndighet kan slopas.

Skälen för mitt ställningstagande: Det svenska behörighetsbegreppet innebär dels rätten att fatta vissa beslut eller att utföra visst arbete, dels skyldigheten att uppvisa och vidmakthålla särskild kompetens för arbetsuppgiften. Behörighet utfärdas av den statliga elsäkerhetsmyndigheten.

Erfarenheter från de senaste åren visar att svåra olycksfall och dödsolyckor ofta har sin grund i felaktigt gjorda installationer, i många fall utförda av personer utan kompetens inom området.

Ett slopande av den nuvarande behörighetsordningen skulle för allmänheten kunna framstå som en signal om att det inte krävs fackkompetens för att göra installationsarbeten. Flera av de dödsolyckor som inträffat utgör exempel på de risker för olyckor som uppkommer som en följd av att icke behöriga gör installationer.

Behörighetsföreskrifter av samma slag som i Sverige förekommer också i de övriga nordiska länderna. I en särskild kommitté (Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor, NSS) pågår ett arbete som syftar till en samordning av de nordiska behörighetsreglerna. Det skulle bland annat kunna göra det möjligt att få ett nordiskt kompetensbevis som medger att en elinstallatör kan utföra arbeten i lågspänningsområdet i samtliga nordiska länder.

I Europa utanför Norden är situationen olika mellan länderna. Vanligen gör distributören av elektrisk energi kontroll av att anläggningarna är utförda enligt gällande bestämmelser t.ex. föreskrifter och standarder. Behörighetsregler saknas helt i vissa länder, t.ex. Storbritannien, där övervakningen av dem som utför installationsarbete och deras yrkeskunskande helt vilar på installationsföretagen själva. I och med skapandet av den inre marknaden inom EG anser man på många håll i Europa att även installationsföretag bör få rätt att utföra arbete i andra länder än det egna. Förutsättningen är dock att arbetet utförs på det sätt som är godtagat i det enskilda landet. Något EG-direktiv som tar ställning för hur säkra elektriska installationer skall utföras finns ännu inte. Enligt min mening bör därför den nuvarande svenska ordningen för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer bibehållas.

På certifieringsorgan för certifiering av personer ställs vissa krav enligt Europeanormen EN 45 013. Bland annat skall den enhet som utfärdar godkännandet av installatörer vara separerad från den enhet som har föreskrivande uppgifter för behörighetsverksamheten.

En anpassning av den svenska godkännande elsäkerhetsmyndigheten bör därför ske så att den motsvarar de krav som ställs på sådant certifierande organ enligt Europeanormen.

5 Registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar

Mitt ställningstagande: Den nuvarande ordningen för registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar bibehålls.

Utredaren: Utredaren föreslår att vissa elektriska anläggningar blir föremål för obligatorisk registrering. Registreringsplikten föreslås åvila anläggningens ägare eller brukare om den senare genom avtal övertagit ansvaret för anläggningen. Utredaren föreslår vidare att registrerade anläggningar skall vara föremål för särskild obligatorisk kontrollbesiktning vart

tredje år. För vissa större eller farligare anläggningar kan elsäkerhetsmyndigheten föreskriva annan besiktningsfrekvens. Myndigheten kan även medge längre intervall än tre år om anläggningens karaktär ger anledning till detta. För registrerade anläggningar skall betalas en särskild årlig registreringsavgift. Den myndighet som certifierar besiktningsförrättare anpassas så att den motsvarar de krav som ställs på sådant certifierande organ i Europannormen EN 45 013.

Remissinstanserna: Utredarens förslag rörande registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar får ett blandat mottagande av remissinstanserna. Av de remissinstanser som yttrat sig i denna del bemöter ett antal förslaget positivt, (bl.a. Närings- och teknikutvecklingsverket, Statens elektriska inspektion, Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd (EN) och SEMKO) medan ungefär lika många av remissinstanserna är kritiska och framför synpunkter mot förslaget (bl.a. Statskontoret, Kraftverksföreningen, Riksförbundet Energileverantörerna och Sydkraft).

Skälen för mitt ställningstagande: Redan i inledningen av industrins elektrifiering och utbredningen av elektricitetens användning i samhället i övrigt uppmärksammade försäkringsbolagen de risker för bränder och andra skadehändelser som elektrifieringen innebar. De första föreskrifterna om vissa säkerhetsåtgärder och om utförandet av elektriska installationer utfärdades av försäkringsbolagen redan före sekelskiftet.

Genom Sveriges goda tillgång på vattenkraft och av andra skäl kom utvecklingen att gå mycket snabbt. De statliga myndigheterna insåg också tidigt att användningen av elektrisk energi skulle komma att innebära avsevärda säkerhetsproblem. I början av 1930-talet togs därför förhandlingar upp mellan staten och de svenska skadeförsäkringsbolagen för att hitta en lösning på de problem som från säkerhetssynpunkt uppkommit genom den snabba utvecklingen av elanvändningen.

Den frivilliga överenskommelse som sedan träffades innebar att skadeförsäkringsbolagen åtog sig ansvaret för den säkerhetskontroll av industrins elanläggningar som var nödvändig, medan staten åtog sig att genom lagsiftning och föreskrifter ge den rättsliga grund som fordrades dels för elsäkerheten inom industrin, dels för att allmänheten genom elektrifieringen inte skulle utsättas för onödiga risker.

Överenskommelsen har inneburit att lagstiftningen på området har kunnat begränsas och att staten därutöver har kunnat begränsa resurserna insatta i övervakningen av elsäkerheten.

De svenska skadeförsäkringsbolagen har fullföljt sin del av överenskommelsen med staten om elsäkerhetsåtgärder genom att i sina försäkringsvillkor för industri och företag införa bestämmelser som innebär dels att elektriska anläggningar skall vara utförda på av myndigheten föreskrivet sätt, dels att elektrisk revisionsbesiktning ska ske regelbundet om anläggningen finns upptagen i en av bolagen gemensamt framställd förteckning över anläggningstyper.

För att kunna genomföra detta träffade de då verksamma svenska skade-försäkringsbolagen redan i samband med överläggningarna med staten sinsemellan en överenskommelse som innebär att alla berörda bolag på denna punkt har likalydande försäkringsvillkor. Bolagen tog också initiativet till bildandet av Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd som därefter svarat för registerhållning och administration av den elektriska besiktningssplikten.

Försäkringsbolagens fristående ställning har inte lett till brist på teknisk utveckling eller sakkunskap vad gäller säkerhetsåtgärder inom elområdet. Tvärtom har t.ex. i Tyskland betydande resurser avsatts för detta ändamål endera genom egna insatser hos bolagen eller genom fristående organisationer.

Motiven för utredarens förslag anges vara att förändringar i försäkringsbenägenheten, möjligheterna att bilda egna självägda försäkringsföretag och inträdet av utländska försäkringsbolag på den svenska marknaden kan leda till att antalet elektriska revisionsbesiktningar administrerade av EN kommer att minska. Därigenom skulle en för elsäkerheten viktig förebyggande ordning urholkas.

För egen del anser jag, i likhet med Statskontoret, att en försäkringsmodell som den nuvarande torde vara bättre anpassad till det system som förespråkas inom EG än ett lagstiftat obligatorium av den typ som utredaren föreslår. Jag delar vidare uppfattningen att det kan befaras att införandet av ett lagstiftat obligatorium kan leda till onödiga kostnadsökningar, vilket flera av remissinstanserna också framhållit. Vad beträffar utredarens resonemang rörande förändringar i försäkringsbenägenhet, möjligheter att bilda självägda försäkringsföretag och inträde av utländska försäkringsbolag på den svenska marknaden menar jag att förhållandet mellan riskexponering och premie som kan uppstå inte nödvändigtvis behöver leda till en avsevärd minskning av antalet elektriska revisionsbesiktningar.

Enligt min mening bör således den nuvarande ordningen för registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar bibehållas.

6 Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd

Mitt ställningstagande: Nuvarande ordning och verksamhet vid Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd bibehålls.

Utredaren: Utredaren föreslår att regeringen uppdrar åt elsäkerhetsmyndigheten att uppta förhandlingar med Svenska Brandförsvarsförningen om förändrat ägande och utökade uppgifter för Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd (EN).

Remissinstanserna: Utredarens förslag om förändrat ägande och ökade uppgifter för Svenska Brandförsvärsföreningens Elektriska Nämnd får ett blandat mottagande av remissinstanserna. Av de remissinstanser som yttrat sig i denna del bemöter ett tiotal förslaget positivt (bl.a. Närings- och teknikutvecklingsverket, EN och SEMKO) medan ungefär hälften så många av remissinstanserna framför synpunkter mot förslagen och ser inget behov av förändringar (bl.a. Statens elektriska inspektion, Statskontoret och Kraftverksföreningen).

Skälen för mitt ställningstagande: Som jag nyss berörde (avsnitt 5 om registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar) tillkom EN under 1930-talet som ett resultat av överläggningar mellan staten och huvudsakligen de då verksamma svenska skadeförsäkringsbolagen. Överläggningarna ledde till att staten avstod från en mer långtgående lagstiftning inom elsäkerhetsområdet i utbyte mot att försäkringsbolagen lovade att genom bestämmelser i sina sakförsäkringsvillkor se till att de elektriska anläggningarna inom industrin och de större företagen blev föremål för regelbunden och yrkesmässig revisionsbesiktning.

Sinsemellan har skadeförsäkringsbolagen träffat en överenskommelse som innebär förpliktelser att ha lika eller nära lika villkorsbestämmelser, att informera varandra via EN om någon försäkringstagare försöker undgå besiktningsplikten eller underlåta att rätta uppdagade fel etc. Överenskommelsen innebär också att skadeförsäkringsbolagen åtar sig att stötta nämnden ekonomiskt. Samtliga svenska skadeförsäkringsbolag biträder överenskommelsen med något undantag. Av utländska försäkringsbolag deltar av naturliga skäl endast de som har tillstånd att bedriva försäkringsverksamhet i Sverige.

Principiellt utgör EN endast en verksamhetsgren inom Svenska Brandförsvärsföreningen. Nämnden har emellertid en egen styrelse och gentemot föreningen i övrigt en fri ställning. Styrelsens ordförande har traditionellt utsetts bland de ledande tjänstemännen inom NUTEK eller dess företrädare statens energiverk. De övriga styrelsemedlemmarna hämtas från försäkringsbolagen, från intressenter inom området och från marknadens aktörer.

EN:s operativa verksamhet sköts av ett kansli med en kanslichef som arbetsledare. Övrig personal utgörs av såväl tekniker som administratörer. Inom nämnden finns ett värdefullt register över alla de elektriska anläggningar för vilka det enligt försäkringsbolagens bestämmelser krävs att elektriska revisionsbesiktningar genomförs.

I avsnitt 5 om registrering och besiktning av elektriska anläggningar har jag redogjort för mitt ställningstagande och anfört att den nuvarande ordningen för detta bör bibehållas.

Jag anser således att statens engagemang i Svenska Brandförsvärsföreningens Elektriska Nämnd inte bör ändras.

7 Elsäkerhetsarbetets organisation

Mitt förslag: Elsäkerhetsarbetet handhas av ett fristående verk, som inrättas den 1 januari 1993.

Utredaren: Utredarens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Förslaget om elsäkerhetsarbetets organisation och om att elsäkerhetsarbetet organiseras i formen av ett eget verk bemöts i huvudsak positivt eller lämnas utan erinran av en majoritet av remissinstanserna. Några remissinstanser är kritiska och för fram synpunkter mot förslaget. Närings- och teknikutvecklingsverket anser att de förutsättningar för verksamheten som enligt utredaren bör föreligga kan skapas inom NUTEK.

Skälen för mitt förslag: Enligt min mening bör elsäkerhetsarbetet handhas av ett fristående verk bl.a. därför att detta medför en förstärkning av elsäkerhetsmyndighetens roll. Ett eget verk kommer att innebära att verksamheten blir mer tydlig hos de som berörs av denna inom landet och ge en stärkt ställning i de ökande internationella sammanhangen.

Enligt riksdagens beslut våren 1991 (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:N-U35, rskr. 1990/91:319) bildades en ny näringspolitisk myndighet för teknik, industri-, energi- och regionalpolitik. Den nya myndigheten, Närings- och teknikutvecklingsverket, inrättades den 1 juli 1991. Statens energiverk, Statens industriverk och Styrelsen för teknisk utveckling lades samtidigt ned. I avvaktan på översynen av det svenska elsäkerhetsarbetets framtida omfattning och organisation fick elsäkerhetsfrågor utgöra ett arbetsområde inom den nya näringspolitiska myndigheten.

I direktiven till utredningen (dir. 1991:10) om det svenska elsäkerhetsarbetets framtida omfattning och organisation ingick som en viktig del att bearbeta frågan om vilken myndighet som skall ha huvudmannaskapet för elsäkerhetsfrågor och möjligheterna att lägga huvudmannaskapet på annan myndighet än den nya näringspolitiska myndigheten. I betänkandet från elsäkerhetsutredningen framhålls att EES-avtalet och beräknat inträde i EG innebär att Sverige i ännu högre grad än för närvarande blir deltagare i ett Europeiskt eller internationellt samarbete. Inte minst gäller detta de tekniska områdena. Vidare framhålls att det inom ett tekniskt så avancerat område som elsäkerheten måste finnas en slagkraftig och tekniskt högt kvalificerad organisation. Behovet av personal med hög kompetens är påtagligt. Jag delar utredarens uppfattning i denna del. Den erforderliga kompetensen är dessutom av speciellt slag vilket gör det svårt att få rationaliseringsvinster genom att samordna elsäkerhetsarbetet med annan verksamhet.

En rationell myndighetsorganisation är en förutsättning för ett effektivt elsäkerhetsarbete. Hur denna myndighet organiseras och lokaliseras har stor betydelse för hur effektivt myndigheten kan fullgöra sina uppgifter.

I likhet med bl.a. Statens elektriska inspektion och SEMKO anser jag att utredarens förslag att elsäkerhetsarbetet organiseras som ett eget verk kommer att innebära en effektivisering och att elsäkerhetsverksamhetens ställning i bl.a. internationella sammanhang stärks. Likaså bör rekryteringen av personer med nödvändigt hög kompetens kunna komma att underlättas.

Enligt min mening bör därför elsäkerhetsarbetet handhas av ett eget verk. Primära arbetsuppgifter för myndigheten bör vara frågor rörande elanläggningssäkerhet, tillsynsfrågor och frågor om elinstallatörsbehörighet. Uppgifter för elsäkerhetsmyndigheten bör vidare vara elmaterielsäkerhet och därmed sammanhängande tillsyn och kontroll av elmateriel. Ansvar för utarbetandet av elsäkerhetsföreskrifter och för arbete med tekniska regler bör även vara uppgifter för myndigheten. I elsäkerhetsmyndigheten bör därför ingå de delar av NUTEK som i dag ansvarar för dessa områden. Den nuvarande regionala tillsynsorganisationen, Statens elektriska inspektion, bör vidare utgöra en naturlig del av elsäkerhetsmyndigheten och bibehålla sin decentraliserade organisation. Den föreslagna myndigheten bör starta sin verksamhet den 1 januari 1993.

För att lägga fram förslag om den närmare organisationen av och förbereda inrättandet av elsäkerhetsmyndigheten bör en särskild utredare tillkallas. I enlighet med regeringens direktiv (dir. 1992:50) till kommittéer och särskilda utredare om att redovisa regionalpolitiska konsekvenser skall den särskilda utredaren belysa konsekvenserna av en lokalisering av den nya myndigheten utanför Stockholmsregionen. Det ankommer på regeringen att besluta om myndighetens organisation och lokalisering på grundval av utredarens förslag.

För att elsäkerhetsmyndigheten skall kunna arbeta på ett ändamålsenligt sätt är det väsentligt med ett nära samarbete med bl.a. regeringskansliet, andra centrala myndigheter och intresseorganisationer.

8. Finansiering av elsäkerhetsarbetet

Mitt förslag: Verksamheten finansieras till den 1 juli 1993 med medel som har anvisats till NUTEK.

För tiden därefter avses verksamheten bli avgiftsfinansierad.

Förslag i detta hänseende avses att läggas fram i 1993 års budgetproposition.

Utredaren: Utredaren föreslår att en särskild elsäkerhetsavgift tas ut av elleverantörerna. Avgiften skall beräknas med hänsyn till antalet sålda kWh. Avgiftens storlek fastställs årligen av regeringen på förslag av elsäkerhetsmyndigheten. De elleverantörer eller producenter som ej är anslutna till allmänt nät och som utnyttjar en produktionsanläggning med en högsta effekt av 250 kW föreslås vara undantagna från elsäkerhetsavgiften.

Remissinstanserna: Utredarens förslag rörande finansiering av elsäkerhetsarbetet får ett blandat mottagande av remissinstanserna. Av de remissinstanser som yttrat sig i denna del bemöter ett antal förslaget positivt (bl.a. Närings- och teknikutvecklingsverket, EN och SEMKO) medan ungefär lika många av remissinstanserna är kritiska och framför synpunkter mot förslaget (bl.a. Sveriges Industriförbund och Sydkraft).

Skälen för mitt förslag: Riksdagen beslutade våren 1988 om en ny kontrollordning för elektrisk materiel, m.m. som jag tidigare redovisat. Enligt riksdagens beslut öppnades möjlighet för tillverkare och importör att - som alternativ till SEMKO-kontroll med åtföljande S-märkning - utföra motsvarande kontroll vid vissa andra med SEMKO samarbetande provningsinstitutioner eller att själva utföra denna kontroll, som i så fall övervakas av SEMKO. Kravet på typgodkännande av SEMKO (S-märkning) ersattes med ett krav på registrering före marknadstillträdet. Kontrollen av de produkter som finns på marknaden förstärktes samtidigt. Verksamheten finansieras för närvarande med avgifter som tas ut i samband med registrering av elektriska anordningar och elektrisk materiel. Intäkterna från registreringsavgifterna tillförs anslaget under tolfte huvudtiteln G 12. Elsäkerhet m.m. Anslaget förs därför upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Inom EG regleras elmaterielsäkerheten i lågspänningsdirektivet, LVD. I en av de inledande artiklarna anges att medlemsstaterna skall vidta alla erforderliga åtgärder för att säkerställa att elektrisk materiel endast får saluföras om den efter att ha tillverkats i enlighet med vad som anses vara god säkerhetsteknisk praxis inte riskerar säkerheten för människor, djur eller egendom. Sverige följer i dag med några få undantag internationella och europeiska normer i fråga om krav på produkter. Detta innebär att när det gäller kravnivåer medför en EES-anpassning mycket små förändringar för svenskt vidkommande.

EES-avtalet medför att Sverige måste frångå kravet på obligatorisk förhandskontroll av tredjepartsorgan. Det är heller inte möjligt för Sverige att behålla ett registreringssystem. Det är då viktigt att bl.a. finna andra former för finansiering av marknadskontrollen.

Vad beträffar verksamheten vid Statens elektriska inspektion finansieras denna i dag från ett ramanslag över statsbudgeten, under tolfte huvudtiteln, anslaget G 13. Statens elektriska inspektion.

Som jag tidigare redogjort för under avsnitt 5 om registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar förordar jag att den nuvarande ordningen bibehålls. Utredarens förslag om uttag av årlig avgift för registrerade anläggningar faller därmed. Mot bl.a. denna bakgrund anser jag att elsäkerhetsarbetet nästa budgetår bör finansieras genom att medel för verksamheten tillförs via elabonnentavgifter. För innevarande budgetår, 1992/93, bör verksamheten finansieras även sedan denna överförs till den nya elsäkerhetsmyndigheten, med de medel riksdagen redan beslutat om för denna verksamhet. Jag avser att återkomma närmare till anslagsfrågan

och utformningen av elabonnentavgiften för budgetåret 1993/94 vid min
anmälan till budgetpropositionen 1993.

Prop.
1992/93:21

9 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen
dels

föreslår riksdagen att

1. godkänna att en ny elsäkerhetsmyndighet inrättas den 1 januari 1993
(avsnitt 7),

2. godkänna de riktlinjer för organisation och finansiering för innevaran-
de budgetår av den föreslagna elsäkerhetsmyndigheten som jag har för-
ordat (avsnitt 7 och 8),

dels

bereder riksdagen tillfälle att

3. ta del av vad jag i övrigt har anfört om det svenska elsäkerhetsarbetet
(avsnitt 3-6).

10 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att
genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de
åtgärder och de ändamål som han har hemställt om.

Sammanfattning och sammanställning av remissyttranden över betänkandet av elsäkerhetsutredningen, ELSU 91 Förslag till omfattning, organisation och finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet (SOU 1991:94)

Innehåll

1. Sammanfattning av betänkandet, ELSU 91, (SOU 1991:94)
2. Remissyttranden
 - 2.1 Remissförfarandet
 - 2.2 Registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar
 - 2.3 Kontroll av elektrisk materiel
 - 2.4 Behörighet att utföra elektriska installationer
 - 2.5 Elsäkerhetens organisation
 - 2.6 Finansiering av elsäkerhetsarbetet
 - 2.7 SEMKO och Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd

Utredaren har enligt direktiven för utredningen - översyn av det svenska elsäkerhetsarbetets framtida omfattning och organisation - utrett vilka ändringar i den svenska lagstiftningen i första hand ellagen, som bör göras för att åstadkomma harmonisering med EG:s direktiv om produktansvar i vilka inget undantag görs för elektrisk kraft. Utredaren har studerat elsäkerhetsarbetets omfattning, inriktning och organisation och huruvida annan myndighet än NUTEK kan vara huvudman för elsäkerhetsarbetet samt på vilket sätt elsäkerhetsarbetet bör finansieras. Även frågor rörande hur elsäkerhetsarbetet påverkas av Sveriges närmande till EG och om effektivitetsvinster kan göras genom ett sådant närmande har behandlats.

Grundläggande uppgift för utredningen har varit att lämna sådana förslag att en långsiktigt tillfredsställande elsäkerhet kan bibehållas.

Utredaren anför att sedan elektrisk kraft började användas i Sverige har förbrukningen ökat mycket kraftigt. Särskilt stor har ökningen varit under tiden från andra världskrigets slut. Samtidigt har antalet elolycksfall minskat, i vart fall fram till 1970-talet. Trots att elförbrukningen fortsatt att öka i accelerande takt även under 1980-talet har antalet elolycksfall stannat på en låg nivå. Antalet bränder med elektriska fel som bakomliggande brandsak har inte minskat i samma grad, även om en minskning skett. Under de senaste åren är emellertid antalet elbränder som procentuell andel av alla bränder oförändrat medan skadekostnaden stiger. Under 1990-talet kan ökningstakten i elförbrukningen antas bli något lägre. Det sker emellertid samtidigt som antalet elektriska föremål ökar och de enskilda installationerna blir allt mer tekniskt komplicerade. Bland annat de hushållningsåtgärder som ligger bakom uppbromsningen av elförbrukningen kräver mer komplicerade styr- och reglerutrustningar. Den lägre takten i ökningen av elförbrukningen kan inte tas till intäkt för att antalet elolycksfall eller elbränder kommer att minska.

I Sverige infördes från årsskiftet 1989/90 en ny kontrollordning för bl.a. elektrisk materiel som omfattas av EG:s lågspänningsdirektiv. Den nya kontrollordningen innebär ett steg i anpassningen till de regler som gäller inom EG. Denna anpassning kommer enligt utredaren att leda till minskade krav på förhandskontroll och verifikation av säkerheten hos elmateriel. För att detta inte skall leda till en ökad frekvens av elolycksfall och elbränder krävs en effektivisering av kontrollen såväl av elmaterielen i sig som av de anläggningar där den används.

Utredaren anför att för närvarande kan inte elleverantörernas besiktningar av abonnenternas anläggningar anses ske i tillräcklig utsträckning. Samtidigt hotar den besiktningens verksamhet som styrs av försäkringsbolagens krav att avta på grund av att fler anläggningsägare väljer att försäkra sina anläggningar i utländska försäkringsbolag med andra villkorsföreskrifter

eller att ordna riskfinansieringen på annat sätt än genom försäkring i de traditionella svenska sakförsäkringsbolagen.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Utredaren lämnar i betänkandet förslag till vilka ändringar som bör göras i ellagen för att uppnå den önskade harmoniseringen med EG:s direktiv om produktansvar. Utredaren har även övervägt möjligheten att föreslå en ändring i den produktskadelag om vilken regeringen tidigare lämnat en proposition (1990/91:197). Ändringen skulle i så fall innebära att elektrisk kraft i lagen jämföras med lös sak. Trots att därigenom en fullständig harmonisering med EG:s direktiv uppnås anser utredaren att de föreslagna ändringarna i ellagen är bättre.

Utredaren föreslår att vissa större eller farligare elektriska anläggningar blir föremål för obligatorisk registrering. Registreringsplikten åtföljs av en skyldighet att genomföra regelbundna kontrollbesiktningar (revisionsbesiktningar). Revisionsbesiktningarna skall utföras av för uppgiften certifierade besiktningsingenjörer. Utredaren förutsätter att den organisation som certifierar sådana ingenjörer uppfyller de krav som inom Europa ställs på certifieringsorgan för certifiering av personal.

För registreringen föreslås anläggningens ägare bli skyldig betala en årlig registreringsavgift. Undantagna från registreringsplikten är anläggningar belägna i vissa byggnader avsedda för bostads- eller kontorsändamål.

Utredaren föreslår att marknadskontrollen av elektrisk materiel bibehålls men att den i större utsträckning skall ske i projektförhållanden. Likaså föreslår utredaren att den nuvarande svenska ordningen för utfärdande av behörighet bibehålls. Utredaren förutsätter att den myndighet som utfärdar behörigheten uppfyller ovan nämnda krav på certifieringsorgan för certifiering av personal.

Utredaren föreslår att elsäkerhetsarbetet organiseras som ett eget verk. Ett nära samarbete med NUTEK kan dock bestå om effektivitetsvinster kan göras därigenom. Ingen ytterligare ny myndighet skapas genom förslaget, däremot föreslår utredaren att tillsynsmyndighetens namn skall vara statens elektriska tillsyn för att därigenom markera att myndighetens tillsynsuppgift är övergripande. Statens elektriska inspektion, som en integrerad del av myndigheten, med dess praktiska inspektionsverksamhet bibehålls. Utredaren föreslår att den verksamheten tilldelas något större resurser och att det till myndigheten knyts ett elsäkerhetsråd med ledamöter även från andra myndigheter och intresseorganisationer, som berörs av elsäkerhetsverksamheten.

Utöver den tidigare nämnda avgiften för registrering av vissa större anläggningar föreslår utredaren att elsäkerhetsarbetet finansieras genom en särskild elsäkerhetsavgift som erläggs av elleverantörerna.

Utredaren föreslår vidare att statens ägarandel i SEMKO minskas. Istället bör andra intressenter från försäkringsbolag och organisationer bli nya delägare. SEMKO kommer att fylla en betydelsefull funktion som provnings- och certifieringsorgan även om en anpassning till den europeiska kontrollformen för provningsorganen och certifieringsorganen innebär att andra provnings- och certifieringsorgan kan tillkomma.

För Elektriska Nämndens del föreslås att nämnden ombildas till aktiebolag där Svenska Brandförsvarsföreningen alltjämt kan vara en betydande delägare men där även andra intressenter, t.ex. försäkringsbolag, bör kunna vara aktieägare. En lämplig aktieägare kan också vara SEMKO.

Följden av förslagen blir att ägarna och brukarna av större elektriska anläggningar åläggs en mer omfattande säkerhetskontroll av sina anläggningar. Särskilt har det betydelse för de statligt ägda anläggningarna som nu, på grund av att försäkring saknas utom i vissa fall, inte är föremål för elektrisk revisionsbesiktning på det sätt som de försäkrade anläggningarna är.

För behöriga elinstallatörer och behörighetssökande kommer förslagen endast att innebära en anpassning till vissa europeiska krav. Ifråga om materielkontrollen sker en viss förändring av arbetssättet och en redan existerande anpassning till förhållandena i övriga Europa fortgår.

Statens ägande i SEMKO ändras genom utredarens förslag. Ändringarna i Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd (EN) är mer långtgående men av i princip samma slag.

2. Remissyttranden

2.1 Remissförfarandet

Efter remiss har yttrande över betänkandet, ELSU 91 Förslag till omfattning, organisation och finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet (SOU 1991:94), avgetts av Närings- och teknikutvecklingsverket, Statens elektriska inspektion, Justitiekanslern, Kommerskollegium, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens räddningsverk, Statens järnvägar, Banverket, Järnvägsinspektionen, Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Sprängämnesinspektionen, Statens provningsanstalt, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Konsumentverket, Statens strålskyddsinstitut, Elektriska Arbetsgivareföreningen, Elektriska Installatörsorganisationen, Elektriska Nämnden, Föreningen för Industriell Elteknik, Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag, Kraftverksföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Landstingsförbundet, Rejlers Ingenjörer AB, SEMKO AB, Svenska Brandförsvarsföreningen, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svenska Elektrikerförbundet, Svenska Elektriska Kommissionen, Svenska Elverksföreningen, Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Svenska

Kommunförbundet, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Elektroindustriförening, Sveriges Industriförbund, Sydkraft AB, Vattenfall AB och ÅF-Elteknik AB. Yttrande har även inkommit från Byggentreprenörerna, Riksförbundet Energileverantörerna, Göteborg Energi AB, Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling, Stockholm Energi, Bruno Svensson och Ludvig Wikman.

2.2 Registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar.

Utredarens förslag rörande registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar får ett blandat mottagande av remissinstanserna.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) stödjer i princip förslaget till kontrollordning för elanläggningar. Förslaget om att införa obligatoriska regelbundna besiktningar för att bibehålla en hög elsäkerhetsnivå inom elektriska anläggningar får stöd av verket som framhåller att ett obligatorium är nödvändigt främst med tanke på förändrade förutsättningar för försäkringsbranschen och att många anläggningar är ej försäkrade.

NUTEK stöder även förslaget i den delen att revisionsbesiktningarna skall genomföras av besiktningsmän certifierade för sitt uppdrag av Elektriska Nämnden, EN. NUTEK anser att undantag för egenbesiktning ej skall medges men att certifiering för begränsat slag av anläggningar kan tillämpas. NUTEK delar vidare utredarens generella principer för fastställande av besiktningspliktiga anläggningar och besiktningsintervall. Vad beträffar förslaget om att redan existerande anläggningar bör ha en övergångstid på förslagsvis 3 år vid införande av registreringsplikten menar verket att detta kan införas relativt snabbt t.ex. den 1 januari 1994. NUTEK stöder förslaget om att registreringsavgiften ska finansiera myndighetens och nya EN:s kostnader avseende elanläggningar. Verket anser att på samma sätt som inom elmaterielkontrollområdet myndigheten efter samråd med RRV och efter regeringens medgivande får utfärda föreskrifter om registreringsavgift.

Statens elektriska inspektion (SEI) tillstyrker i huvudsak utredarens förslag och framhåller vidare att lämpligt tidsintervall för besiktning beror inte bara på anläggningens storlek utan också på typ av verksamhet m.m. Inspektionen menar att det är nödvändigt att reglerna för registreringsplikt blir entydiga och att registreringsplikten täcker de typer av anläggningar där erfarenheten visar på eftersatt underhåll, där många människor finns och där händelser kan ge stora ekonomiska konsekvenser. Bl.a. därför bör t.ex. inte större hyres- och kontorsfastigheter undantas. Vad beträffar registerhållningen föreslår SEI att denna överläts till ett av certifieringsverksamhet oberoende organ. Skälet till detta förslag är att det inte bör skapas monopol för certifieringsverksamheten, dvs. mer än ett certifieringsorgan bör kunna bli ackrediterat. SEI tillstyrker utredarens förslag att regelbunden besiktning skall göras av för anläggningstypen certifierad person, som

antingen kan vara anställd i anläggningsinnehavarens företag eller vara fristående (entreprenör). Undantag från certifieringskravet bör inte göras.

Statens järnvägar har inga invändningar av principiellt slag mot utredarens förslag. SJ påtalar att om elektriska dragfordon och vagnar med elutrustning avses bli registreringspliktiga kan SJ:s register över fordonen lätt kompletteras med de uppgifter som elanläggningsregistreringen kräver. Genom att låta elsäkerhetsmyndigheten ta del av detta register torde ett särskilt register hos myndigheten inte krävas. Vad beträffar kontrollbesiktningar påtalar SJ att elektriska anläggningar på järnvägsfordon erhåller periodisk kontroll i samband med översyner och revisioner. Intervallet mellan kontrollbesiktningarna får överenskommas med myndigheten. SJ förutsätter att egen personal med lämplig kompetens kan anlitas för besiktningarna.

Banverket anför att de elanläggningar som avses i utredningen är av helt annan karaktär än huvudparten av de elanläggningar som finns inom Banverket. Verket anser att vederbörlig hänsyn tas till ovanstående vid bedömning av grunden för beräkning av Banverkets registreringsavgift.

Järnvägsinspektionen, Statens provningsanstalt, Svenska Elektrikerförbundet och SACO-föreningen vid NUTEK instämmer i allt väsentligt i utredarens bedömningar.

Elektriska Arbetsgivareföreningen och Elektriska Installatörsorganisationen anser att endast bostäder skall undantas från den obligatoriska registreringsplikten. De är vidare positiva till utredningens förslag om att utföra egenbesiktning med personer som är anställda hos företaget och certifierade av EN. De delar däremot inte förslaget om att myndigheten skall fastställa besiktningssplanen vid egenbesiktning utan anser att den uppgiften skall delegeras till EN.

Elektriska Nämnden, EN, tillstyrker utredarens förslag om registrering av elanläggningar som grund för regelbundna revisionsbesiktningar. EN föreslår att uppgiften att föra registret åläggs ENAB. Eftersom ENAB för sin verksamhet ändå måste ha ett register över alla besiktningsspliktiga anläggningar, skulle man riskera ett onödigt dubbelarbete, om registeruppgiften lades på ett annat organ.

Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag, FSAB, stöder förslaget till obligatorisk registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar och betonar vikten av att eldistributören före leveransens början skall förvissa sig om att anmälan till registret har skett. FSAB anser det vara väsentligt att kvalitet och omfattning av de obligatoriska kontrollbesiktningarna ej tillåts bli av lägre kvalitet eller av mindre omfattning än vad som är fallet idag då även andra författningar som framförallt berör brandskydd och miljö beaktas. FSAB delar utredarens uppfattning att

bevakning och tillsyn av revisionsbesiktningen även fortsättningsvis bör handhas av Elektriska Nämnden. Likaledes anser bolaget att certifiering av såväl egenbesiktningsspersonal som entreprenadbesiktningssingenjörer bör handhas av EN enligt de gällande europastandarderna.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

SEMKO anser att införandet av ett system för registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar är välbetänkt. Det är ett samhälleligt intresse av både säkerhets- och rättviseskäl att ett likformigt system införs att ersätta det begränsade besiktningssystem som den svenska försäkringsbranschen nu driver.

Svenska Brandförsvarsföreningen, SBF, stöder förslaget om registrering och kontrollbesiktning av vissa elektriska anläggningar. Föreningen anser det ur SBFs perspektiv, dvs det förebyggande brandskyddets, synnerligen värdefullt om det begränsade besiktningssystem som idag tillämpas av den svenska försäkringsbranschen, utvidgas på det sätt utredaren föreslår. Föreningen ser inget hinder att Elektriska Nämndens nuvarande register utvidgas att utgöra det register som kommer att krävas om registreringsobligatorium införs och utgår vidare ifrån att registerhållning, tillsyn och bevakning av revisionsbesiktningarna utförs av SBFEN.

Sveriges Industriförbund tillstyrker förslaget beträffande registrering av elanläggningar som grund för regelbundna revisionsbesiktningar och att EN Aktiebolag blir organ för registrering av besiktningsskyldiga anläggningar. Förbundet tillstyrker vidare förslaget beträffande statligt krav på regelbundna revisionsbesiktningar som ersättning för det nuvarande systemet med besiktningsskyldighet i försäkringsavtal.

ÅF-Elteknik AB pekar på att industriell verksamhet belägen i markplan inom bostad eller kontorsfastigheter bör bli föremål för obligatorisk besiktning. Bolaget avstyrker utredarens förslag att den elektriska revisionsbesiktningen kan ske genom egenkontroll och anför att all erfarenhet visar att egenkontrollen inom industrin hittills inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Kraftverksföreningen anser att det inte finns tillräckliga motiv för utredningens förslag. Tvärtom leder bolagiseringen av Vattenfall och privatiseringsen av statliga anläggningar till att fler elektriska anläggningar försäkras. Den snabba förändringen i samhället innebär också att många äldre anläggningar försvinner och ersätts av nya säkrare anläggningar. Dessutom väntas elanvändningen under 1990-talet öka i betydligt långsammare takt än tidigare. Föreningen anser att registrering och kontrollbesiktning bör fortsätta i samma former som hittills och avstyrker därför utredningens förslag.

Landstingsförbundet avvisar förslagen i betänkandet i de delar de avser obligatorisk inspektion av elektriska anläggningar inom landstingens verk-

samhetsområde. Landstingen har egna driftorganisationer där bl.a. elkompetens ingår varför förbundet finner det omotiverat med en myndighetskontroll av elsäkerheten hos landstingen. Enligt Landstingsförbundet bör besiktning åläggas anläggningsägare med egen driftkompetens eller av anläggningsägaren inhyrd besiktningssingenjör (motsvarande) snarare än att detta ansvar överläts på en tillsynsmyndighet. Förbundet anser att det är svårt att bedöma de kostnader som skulle drabba landstingen enligt betänkandets förslag.

Svenska Elverksföreningen avstyrker utredningens förslag att elleverantör skall ha skyldighet att förvissa sig om att registrering skett innan leverans av elektrisk ström påbörjas. Elleverantörerna bör inte påtvingas någon myndighetsroll mot sina kunder och ägare. Elverksföreningen avstyrker utredningens förslag om registreringsplikt för elanläggning som nu omfattas av områdes- eller linjekoncession och därigenom redan är registrerad hos elmyndigheten. Vidare avstyrker föreningen de delar av föreslagen finansiering av elsäkerhetsarbetet som omfattar avgifter på elräkningarna och som inbetalas av landets elleverantörer.

Elverksföreningen föreslår att gränsen för registreringsplikt görs mera flexibel efter samråd med myndigheter, anläggningsinnehavare och branschorganisationer. Föreningen förutsätter även att behovet av återkommande säkerhetskontroll får bli föremål för successiv omprövning för olika typer av anläggningar med hänsyn till konstaterad skadeutveckling t ex enligt elbrandstatistiken. Enligt föreningens erfarenheter bör den återkommande säkerhetskontrollen som administreras av Elektriska Nämnden endast omfatta anläggningar med stor brand- eller explosionsrisk, dvs anläggningar med stor brandbelastning men ej vattenkraftstationer eller fristående ställverksbyggnader etc.

Sydkraft avvisar förslaget om registrering av vissa elektriska anläggningar, i den omfattning som anges. Enligt Sydkraft kommer detta att leda till ökad byråkratisering, administrativt merarbete och onödiga kostnadsökningar.

Vattenfall AB anser att ett centralt register över samtliga elektriska starkströmsanläggningar inte behövs. Vattenfall föreslår att myndigheten registrerar endast innehavare av elektrisk starkströmsanläggning och att innehavaren av elektrisk starkströmsanläggning registrerar egna delanläggningar. Vattenfall föreslår vidare att gränsen för registrerad delanläggning görs mera flexibel och överenskommes i samråd myndighetsinnehavare av elektrisk starkströmsanläggning.

Riksförbundet Energileverantörerna anser inte att något anläggningsregister skall tillskapas. Förslaget till obligatorisk revisionsbesiktning av anläggningar i registret avstyrkes likaså. Förbundet anser att revisionsbesiktningarna utan tvivel har en säkerhetskänslig effekt, men skall inte regleras

i någon nationell förordning utan på basis av en överenskommelse med ekonomiska incitament, alternativt som försäkringsvillkor mellan försäkringstagaren och försäkringsbolaget.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Statskontoret anför att utredningens förslag innebär att den för Sverige unika lösningen där skadeförsäkringsbolagen ansvarar för revisionsbesiktning av vissa större eller farligare anläggningar ersätts med obligatorisk registrering och kontrollbesiktning. Ett försäkringssystem har enligt Statskontoret bättre förutsättningar att utnyttja de incitament som vinstdrivande verksamhet har till att vidta kostnadseffektiva säkerhetsåtgärder. Statskontoret menar att det förefaller som en renodlad försäkringsmodell är bättre anpassad till det säkerhetssystem som förespråkas i EG än ett lagstiftat obligatorium av den typ som här föreslås.

Svenska Kommunförbundet anser att utredningens förslag om myndighetsreglering och avgiftsfinansiering bör övervägas ytterligare.

Ludvig Wikman anser att lagstadgad obligatorisk registrering av vissa elanläggningar och besiktning av dessa samt lagstadgad certifiering av elbesiktningmän inte bör införas. Han anser att utredarens motiv inte är bärande för sådana krav.

2.3 Kontroll av elektrisk materiel

Utredarens förslag att marknadskontrollen av elektrisk materiel genom myndighetens försorg bibehålls och att marknadskontrollen huvudsakligen skall ske i projektform bemöts i huvudsak positivt eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Närings- och teknikutvecklingsverket stödjer således utredarens förslag om att marknadskontrollen av elektrisk materiel genom myndighetens försorg bibehålls. Verket erinrar om att den svenska kontrollordningen kommer att behöva harmoniseras med kontrollordningen inom EG. Stora förändringar kommer därför att äga rum. Obligatorisk typprovning före marknadsföring slopas. Detsamma gäller sannolikt registreringssystemet för elmateriel. För att bibehålla säkerhetsnivån behöver marknadskontrollen förstärkas i Sverige. NUTEK stödjer vidare utredarens förslag om att marknadskontrollen finansieras med den särskilda elsäkerhetsavgiften för levererad elektrisk ström. Genom avgifterna i nuvarande kontrollordning för elmateriel finansieras även myndighetens arbete med föreskrifter och elsäkerhetsstandard. Verket anser att även finansiering av detta arbete bör ske med den särskilda elsäkerhetsavgiften.

Statens elektriska inspektion tillstyrker utredarens förslag att marknadskontrollen av elektrisk materiel bibehålls. Även statens räddningsverk, Elektriska Arbetsgivareföreningen, Elektriska Installatörsorganisationen, Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag, Svenska Brandförsvarsföreningen

och Svenska Elverksföreningen stöder utredningens förslag rörande marknadskontrollen av elektrisk materiel.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Kommerskollegium instämmer i betänkandets påpekande att en anpassning av det svenska kontrollsystemet för elektrisk materiel i linje med EG:s är behövlig. I ett EES-perspektiv kommer en sådan anpassning att vara nödvändig. Ett effektivt marknadskontrollsystem är därvidlag av stor vikt varvid såväl erfarenhetsutbyte som internationell samverkan torde vara både nödvändig och fördelaktig.

Statens provningsanstalt anser att beträffande marknadskontrollen är det anvisade sättet att arbeta i projektform, att utnyttja entreprenörer med sakkunskap, ett bra sätt att nå effektivitet.

Statskontoret påtalar att i EG:s system läggs stor vikt vid att medlemsstaterna utövar aktiv kontroll av att de produkter som förekommer på marknaden uppfyller direktivens krav. Marknadskontrollens genomförande kan, enligt Statskontorets mening, ske i de ansvariga myndigheternas regi eller genom anlitan­de av kompetent entreprenör. Val av organ bör ske efter upphandling i konkurrens.

Konsumentverket anser att förslaget att bibehålla marknadskontroll och utföra denna mer i projektform med stark styrning mot olika områden som t ex materiel, som används utomhus eller i fuktiga miljöer och apparater och utrustning för barn är bra. Denna arbetsform, kompletterad med uttag av produkter som man tidigare erfarenhetsmässigt valt ut, bör ge en heltäckande kontroll. Om marknadskontrollen ska ha någon möjlighet att bli effektiv måste det sättas av tillräckligt med ekonomiska resurser. Konsumentverket anser att det finns mycket starka skäl för att bibehålla registreringen av elektriska materiel. Registreringen innebär bl a möjlighet att hindra spridning av farliga produkter och att prova materielen på ett tidigare stadium. Verket anser att SEMKO även framdeles är bäst skickat att sköta kontrollen och registreringen, då det har sakkunskap och stora erfarenheter om området.

Statens strålskyddsinstitut har inget att erinra mot elsäkerhetsutredningens förslag. Institutet vill dock framhålla att i vissa fall är marknadsförd elektrisk materiel behäftad även med andra slags risker än de elektriska. Sol­lampor och olika slags apparatur som innehåller laserstrålkällor är några exempel på detta. Det synes självfallet rationellt om den marknadskontroll som utredningen föreslår även kunde täcka sådana säkerhetsaspekter. Den föreslagna elsäkerhetsavgiften bör i konsekvens härav därför dimensioneras så, att även andra berörda myndigheters kostnader i samband med marknadskontrollen kan täckas.

Kraftverksföreningen menar att marknadskontrollen av elektrisk materiel genom myndighetens försorg är en fråga om hur myndigheten prioriterar

sina interna resurser. Föreningen anser att det är viktigt att kontrollen effektiviseras och att dubbelarbete undviks. Det är också angeläget att bevaka möjligheterna att avreglera även kontrollen och registreringen av elektrisk materiel.

Prop.
1992/93:21
Bilaga I

SEMKO stöder förslaget om att den myndighetsledda marknadskontrollen av elektrisk materiel bibehålls. Speciellt i ett perspektiv av ett framtida sannolikt försvagat eller slopat registreringssystem för elmateriel är det av vikt att redan nu fastslå betydelsen av en bibehållen eller helst förstärkt marknadskontroll av elmateriel.

Riksförbundet Energileverantörerna anför att sedan länge har olika länder utmärkt sig med krav på individuellt godkännande av elmateriel. REL ser med tillfredsställelse fram emot en tid då materiel som provats och godkänts eller tillverkats enligt internationell standard, kan användas utan nationella hinder. Kvarvarande svenska särkrav bör enligt förbundet avlägsnas. Registreringen av elektrisk materiel kan sannolikt avvecklas utan större förlust av elsäkerheten. REL delar utredningens uppfattning att det föreligger ett behov av marknadskontroll och att detta arbete bör ligga inom tillsynsorganet.

2.4 Behörighet att utföra elektriska installationer

Förslaget att den nuvarande ordningen bibehålls för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer bemöts positivt eller lämnas utan erinran av nästan alla remissinstanserna.

Närings- och teknikutvecklingsverket stödjer utredarens förslag att den nuvarande ordningen för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer bibehålls. Statens elektriska inspektion tillstyrker utredarens förslag att nuvarande regler om behörighet mm bibehålls tills vidare och anser att den utfärdande myndigheten skall vara ackrediterad. Statens räddningsverk stöder utredarens förslag att den nuvarande ordningen för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer bibehålls.

Banverket framhåller att behörighetskravet för utförande av elinstallationer är en viss garanti att dessa utföres korrekt. Brister i elanläggningarna orsakas ofta av att obehörig (och därmed i regel okunnig) personal har utfört elinstallationsarbete. Verket anser det därför vara bra att behörighetskravet kan bibehållas. Järnvägsinspektionen instämmer i allt väsentligt i utredarens bedömning. Sprängämnesinspektionen berör frågan om behovet av behörighet alternativt kompetenskrav för installatörer och besiktningsmän inom Ex-områden och anför att denna fråga har inte behandlats i utredningen. Statens provningsanstalt tillstyrker utredningens förslag.

Konsumentverket anför att behörighet att utföra en installation innebär rätten att fatta vissa beslut eller att utföra visst arbete samt skyldighet att uppvisa och vidmakthålla särskild kompetens för arbetsuppgiften. Verket stödjer förslaget att bibehålla nuvarande krav för utfärdande och kontroll av behörighet. En uppluckring på detta område skulle medföra stora risker för felaktiga och därigenom farliga installationer, som utförts av personer som saknar kompetens på området.

Elektriska installatörsorganisationen, Elektriska arbetsgivareföreningen, Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag, Svenska Brandförsvarsföreningen och Svenska Elverksföreningen tillstyrker utredningens förslag om behörighet att utföra elektriska installationer.

SEMKO stöder förslaget om bibehållande av nuvarande ordning för utfärdande och kontroll av behörighet att utföra elektriska installationer. Teknikområdet och konsekvenserna av ev felaktiga arbeten motiverar enligt SEMKO detta.

Riksförbundet Energileverantörerna tillstyrker utredningens förslag att nuvarande ordning för utfärdande och kontroll av behörighet bibehålls. På sikt, då enhetliga installationsnormer antagits inom EG-området, torde också enhetliga auktoriseringskrav ha etablerats. Därmed öppnas marknaden för konkurrens, vilket kan ge såväl positiva som negativa effekter för svenska installatörer. REL anser att man från svenskt håll vid överläggningar kring kompetensfrågan bör hävda, att en auktoriserad installatör skall ha omfattande dokumenterade kunskaper samt ha ett bekräftat försäkringsskydd för sin verksamhet.

Statskontoret pekar på att enligt europainormen EN 45 013 skall den enhet som utfärdar godkännanden av installatörer separeras från den enhet som har föreskrivande uppgifter för behörighetsverksamheten. Statskontoret anser att uppgiften att utfärda godkännande av installatörer bör läggas på något certifieringsorgan, t ex SEMKO.

Kraftverksföreningen menar att vid en översyn av nu gällande förordningar med inriktning på avreglering bör man också pröva frågan om den nuvarande ordningen med behörighet utfärdad av statlig myndighet kan slopas. Föreningen anser att de svenska reglerna bör anpassas till de krav som kommer att gälla i andra EG-länder.

2.5 Elsäkerhetens organisation

Förslaget om elsäkerhetens organisation och om att elsäkerhetsarbetet organiseras i formen av ett eget verk bemöts i huvudsak positivt eller lämnas utan erinran av majoriteten av remissinstanserna. Några remissinstanser för fram synpunkter mot förslaget.

Statens elektriska inspektion tillstyrker således utredarens förslag att elsäkerhetsarbetet organiseras som eget verk. Ett eget verk kommer, framhåller inspektionen, att innebära att verksamheten blir mera tydlig hos dem som berörs av denna inom landet och ge en väsentligt högre status i de ökande internationella sammanhangen. Likaså kommer rekryteringen av personer med nödvändig hög kompetens att väsentligt underlättas. Inspektionen pekar vidare på att möjligheten av att externt upphandla administrativa tjänster bör undersökas.

Statens räddningsverk, Statens järnvägar, Järnvägsinspektionen, Statens provningsanstalt, Elektriska Nämnden, Försäkringsbranschens Servicebolag, Svenska Brandförsvarsföreningen samt Svenska Elektriska Kommissionen ser positivt på förslaget rörande att elsäkerhetsfrågorna lyfts fram och organiseras i formen av ett eget verk.

Banverket anser att det måste finnas en stark övergripande organisation för elsäkerhetsarbetet inom landet. Förslaget med ett elsäkerhetsråd är bra och bör realiseras menar verket. Verket framhåller vidare att behovet av kontakter mellan myndigheter och aktörer på marknaden liksom mellan myndigheter kommer att öka vid en eventuell anslutning till EG.

Arbetskyddsstyrelsen har inga direkta kommentarer till utredningens innehåll och förslag men påpekar att förslagen förefaller vara väl förenliga med styrelsens verksamhet. Boverket anför att verket inte har något att erinra mot förslaget.

Sprängämnesinspektionen har ingen erinran mot förslaget att bilda en ny myndighet. Däremot konstaterar SÄI att utredaren utgår från befintliga personalresurser - med viss förstärkning av elektriska inspektionen. Det hade enligt SÄI varit befogat att göra en något närmare analys av resursbehovet, bl a mot bakgrund av det av utredaren förutsedda minskade behovet av nationella regler och mot det ökade behovet av resursinsatser för det europeiska standardiseringssamarbetet.

Elektriska Installatörsorganisationen och Elektriska Arbetsgivareföreningen tillstyrker utredningens förslag när det gäller elmyndighetens organisation. Vad beträffar elmyndighetens uppbyggnad och bemanning anser de att utredningens förslag till myndighetens organisatoriska uppbyggnad borde plattas till i syfte att uppnå bättre direkt samarbete mellan myndighetens befattningshavare.

Föreningen för Industriell Elteknik instämmer i att elsäkerhetsarbetet organiseras som ett eget verk. Föreningen anser att Statens elektriska inspektion bör vara direkt underställd verksamhetschefen och på samma nivå som övriga enheter i verket. Inspektörerna bör ges sådana resurser, att de i större omfattning än idag får tid att ägna sig åt kontroll av såväl distributörernas

som industrins organisation och anläggningars beskaffenhet enligt förelningen.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

SEMKO anser det vara välbetänkt att myndigheternas elsäkerhetsarbete ges en organisationsform som ger verksamheten acceptans och styrka både nationellt och internationellt. I det alltmer internationella regelskapandet är det enligt SEMKO av stor vikt för vår nationella elsäkerhet att elmyndigheten har tillgång till kvalificerade resurser för medverkan i det internationella elsäkerhetsarbetet. Ett övergripande samlat ansvar för det eltekniska området bör också eftersträvas. SEMKO stöder vidare förslaget att knyta ett elsäkerhetsråd till elmyndigheten.

Svenska Elektrikerförbundet finner att utredningen väl överensstämmer med de intentioner för elsäkerhetsarbetets utförande och omfattning som förbundet sedan många år pläderat för. Genom bildandet av NUTEK riskerar elsäkerhetsarbetet att få en undanskymd roll och därför anser förbundet det vara nödvändigt att detta arbete organiseras i formen av ett eget verk. Det är också nödvändigt att myndigheten kompletteras med ett elsäkerhetsråd, vartill såväl myndigheter som intresseorganisationer, inkl. fackliga organisationer, knyts. Organisationen av detta verk kan lämpligen byggas upp enligt utredarens förslag.

Svenska Elverksföreningen tillstyrker att myndigheternas elsäkerhetsarbete ges en organisation som medför högre status både nationellt och internationellt. Det föreslagna separata verket kan enligt föreningen vara en lämplig form. Svenska Elverksföreningen framhåller speciellt vikten av att elmyndigheten ges kvalificerade resurser för att medverka i det internationella standardiserings- och elsäkerhetsarbetet så att landets intressen kan främjas och en smidig anpassning av vårt nationella regelsystem till bl a EGs kan ske. Föreningen är även positiv till förslaget att ett speciellt elsäkerhetsråd knyts till elmyndigheten.

SACO-föreningen vid NUTEK tillstyrker utredarens förslag. Ett eget verk kommer enligt föreningen att innebära att verksamheten blir mera tydlig hos dem som berörs av denna inom landet och ge en väsentligt högre status i de ökande internationella sammanhangen. Likaså kommer rekryteringen av personer med nödvändig hög kompetens att väsentligt underlättas.

Sveriges Industriförbund tillstyrker utredningens förslag att bilda en från NUTEK fristående myndighet. Den nya myndigheten - med elsäkerhet som specialitet - får därvid den status, som krävs för att verksamheten skall kunna genomföras med den tyngd som är erforderlig. Elsäkerhetsarbetet kommer alltmer att internationaliseras och det är viktigt att verket ges en formellt tillräckligt hög status för de personer, som skall företräda

verksamheten. Förbundet tillstyrker även förslaget att bilda ett säkerhetsråd där marknadens aktörer inom elfacket kan diskutera sina synpunkter och påverka elsäkerhetsarbetet.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Sydkraft AB tillstyrker förslaget att elsäkerhetsarbetet organiseras i ett eget verk och förordar att det inrättas inom NUTEK:s ram. Den föreslagna centrala myndigheten bör dock enligt bolaget kunna bantas.

Vattenfall AB betonar vikten av att elsäkerhetsarbetet värdesätts och uppmuntras. Detta är speciellt viktigt i en tid med ökad konkurrens mellan elföretagen. Säkerheten får inte bli en handelsvara. Vattenfall tillstyrker utredarens huvudförslag att elsäkerhetsarbetet organiseras som en särskild tillsynsmyndighet i nära anslutning till NUTEK.

ÅF-Elteknik delar utredarens uppfattning att ett elsäkerhetsråd bör skapas. Ledamöterna i rådet bör i första hand representera olika intressenter inom elområdet såsom leverantörer, entreprenörer, eldistributörer, konsultföretag m fl.

Riksförbundet Energileverantörerna tillstyrker tankarna att på sikt inrätta ett samordnat tillsynsorgan men anser att för närvarande bör den nuvarande organisationen behållas.

Några av remissinstanserna har framfört synpunkter mot förslaget om elsäkerhetens organisation.

Närings- och teknikutvecklingsverket stödjer ej utredarens förslag om ett eget verk för elsäkerhetsverksamheten. NUTEK anser att de förutsättningar för verksamheten som enligt utredaren bör föreligga kan skapas inom NUTEK i en avdelning direkt underställd GD. Verket framhåller att mellan elsäkerhetsverksamheten och NUTEK:s verksamheter avseende distribution, leverans- och driftsäkerhet förekommer även viss samverkan. Dessa faktorer är viktiga frågor för näringslivet och i hög grad beroende av elsäkerheten. NUTEK stöder utredningens förslag om att till myndigheten knyta ett elsäkerhetsråd med ledamöter från myndigheter och organisationer som berörs av elsäkerhetsarbetet. NUTEK stöder att statens elektriska inspektion införlivas i elsäkerhetsmyndigheten som en regional organisation något som enligt verket innebär en tydligare och effektivare organisation.

Statskontoret menar att organisationsförslaget inte bör genomföras och att myndighetsuppgifterna bör kunna begränsas. Statskontoret tar upp arbetsuppgifterna för den nya myndigheten och ifrågasätter bl a det föreslagna lagobligatoriet för tillsyn av elektriska anläggningar. Godkännande av installatörer bör vidare enligt statskontoret vara en uppgift för certifieringsorgan. I likhet med utredaren utgår statskontoret från att det är en myndighetsuppgift att svara för marknadskontrollen av elmateriel. Frågan

är, anför statskontoret, hur ansvaret bör fördelas mellan olika berörda statliga myndigheter.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Kraftverksföreningen anser inte att nackdelarna med att elsäkerhetsfrågorna utgör ett arbetsområde inom NUTEK är så stora att någon ändring behöver ske. Föreningen avstyrker utredningens förslag.

Svenska Kommunförbundet menar att tillskapande av nya regler och nya statliga verk inte sällan leder till en omfattande och kostnadsdrivande detaljstyrning. Förbundet anser därför att myndighetsutövningen bör kunna ske inom ramen för nu befintliga resurser. Effektivitets- och rationaliseringsvinster bör kunna uppnås genom fortsatt samverkan mellan olika myndighetsfunktioner inom elområdet.

Ludvid Wikman anser att elsäkerhetsarbetet bör bedrivas i chefsmyndighet och tillsynsmyndighet som idag men med en chefsmyndighet som har en oberoende ställning.

2.6 Finansiering av elsäkerhetsarbetet

Förslaget om finansiering av elsäkerhetsarbetet och att en särskild elsäkerhetsavgift tas ut av elleverantörerna får ett blandat mottagande av remissinstanserna.

Närings- och teknikutvecklingsverket stödjer utredarens förslag om finansiering av elsäkerhetsverksamheten. NUTEK menar vidare att utredarens förslag om resurser vid myndigheten skapar förutsättningar för en bra fungerande elsäkerhetsmyndighet av stabskaraktär. Det mesta av arbetet för att bibehålla elsäkerhetsnivån i Sverige görs av andra intressenter inom elområdet. Myndigheten köper omfattande tjänster externt. Förslaget om anläggningsregistrering och obligatorisk återkommande anläggningsbesiktning ökar detta behov ytterligare. Behovet av resurser för externa tjänster beror även på hur säkerhetsnivån förändras. Utredaren har enligt NUTEK gjort en realistisk beräkning av kostnaderna. Införandet av obligatorisk återkommande besiktning av vissa anläggningar kommer att innebära i viss mån förändrade och nya arbetsuppgifter för myndigheten. Eftersom den återkommande kontrollen blir föreskriven kommer besiktningarna att leda till ett stort antal myndighetsärenden för främst SEI. NUTEK anser att den föreslagna förstärkningen är en förutsättning för att den föreslagna kontrollordningen för elanläggningar skall fungera.

Elektriska Arbetsgivareföreningen, Elektriska Installatörsorganisationen, Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag och Svenska Brandförsvarsföreningen tillstyrker utredningens förslag rörande finansiering av elsäkerhetsarbetet.

Elektriska Nämnden tillstyrker utredarens förslag till finansiering genom en elsäkerhetsavgift och en registreringsavgift. En separat hantering av registreringsavgiften kräver vissa administrativa insatser. Enligt nämnden kan detta begränsas om man inför gemensam hantering av elskatten, elsäkerhets- och registreringsavgiften.

SEMKO stöder utredningens förslag till finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet. Att på föreslaget sätt komplettera registreringsavgifter med en elsäkerhetsavgift, som tas ut via elleverantörerna i proportion till energiförbrukning, medför att kostnaden belastar användarna av elenergi och elektrisk materiel. Om denna finansieringsform ej är genomförbar, rekommenderar SEMKO finansiering via statsbudgeten.

Svenska Elektrikerförbundet understryker vikten av att elsäkerhetsarbetet finansieras på ett tillfredsställande sätt. Förbundet anser att förslaget till finansiering ter sig väl avvägt samtidigt som det garanterar täckning för verksamheten.

Banverket anför att verket redan idag satsar många miljoner årligen på det interna elsäkerhetsarbetet och anser det rimligt att en reduktion sker av elsäkerhetsavgiften med hänsyn till detta. Ett särskilt avtal mellan Banverket och blivande myndighet om finansiering av myndighetens kostnad för utfört elsäkerhetsarbete föreslås upprättas. Kostnaden för den nya myndighetens verksamhet bör hållas på samma nivå som kostnaden för den nuvarande organisationen. Konsumenten skall ej belastas med högre kostnader för ändrad organisation för kontroll av elektriska anläggningar.

Föreningen för Industriell Elteknik föreslår, beträffande den föreslagna elsäkerhetsavgiften att en maximigräns sätts med hänsyn till att den mycket elintensiva industrin annars skulle belastas med orimligt höga kostnader. Alternativt kan avgiften bestämmas efter anläggningens storlek och/eller komplexitet i elektriskt avseende anser föreningen.

ÅF-Elteknik AB avstyrker upprättande av ett statligt register och därmed bortfaller intäkter i form av registreringsavgifter. Bolaget föreslår istället att denna intäkt tas via anslag i statens budget i enlighet med nuvarande finansiering. Bolaget tillstyrker i övrigt utredarens förslag angående finansiering av elsäkerhetsarbetet.

Statens elektriska inspektion avstyrker den föreslagna registreringsavgiften och föreslår istället en enda avgiftskälla, t ex en elleverantörsavgift eller en produktionsavgift i likhet med vad som tillämpas för Sprängämnesinspektionen. Inspektionen anför vidare att om antalet registrerade anläggningar blir stort, torde administrationskostnaden komma att ta en allt för stor del av den enskilda registreringsavgiften. Utredarens förslag med registreringsavgifter för anläggningar med större servissäkring än 63 A innebär att småföretag kommer att drabbas av avgifter som de tidigare ej

haft. En elleverantörs- eller produktionsavgift kommer endast i mindre omfattning att drabba småindustrin i form av en mindre höjning av energiavgiften.

Statens järnvägar anför att om de avgifter som föreslås i betänkandet till fullo tas ut av SJ uppkommer för SJ helt oacceptabla kostnader. Detta gäller i första hand pålägget på energipriset. Merparten av den av SJ från Banverket inköpta energin åtgår för tågdriften och därmed sammanhängande verksamheter. Elsäkerhetsarbetet i samband med detta utförs och bekostas till den övervägande delen av SJ och Banverket i form av utbildning av personal samt utarbetande av elsäkerhetsföreskrifter och handhavsanvisningar. Vid eventuell registrering av SJ:s fordon kan SJ handlägga detta utan kostnad för elsäkerhetsmyndigheten. Endast en begränsad del av den inköpta elenergin förbrukas i SJ:s fastigheter och i andra verksamheter av de slag som enligt betänkandet bör bära huvuddelen av kostnaderna för det statliga elsäkerhetsarbetet. Ett uttag av den i betänkandet angivna summan per kWh skulle belasta SJ långt utöver vad tillsynen över SJ kommer att kosta myndigheten. SJ föreslår därför att SJ befrias från alla i betänkandet föreslagna pålagor och att i stället ett rimligt årligt engångsbelopp uttas av SJ. Storleken på beloppet kan överenskommas mellan SJ-ledningen och ansvarigt departement.

Sprängämnesinspektionen anför att ifråga om finansieringen av den nya myndighetens verksamhet har inspektionen förståelse för att en lösning med avgiftsfinansiering föreslagits. Däremot anser SÄI den föreslagna metoden med två finansieringskällor och ett mycket stort antal betalningsskyldiga är administrativt betungande och kostsam. Enligt SÄI bör det vara möjligt att finna ett finansieringssystem som är mindre tungrott och som t ex bör kunna läggas på elproducenterna.

Kraftverksföreningen fäster uppmärksamheten på att elleverantörerna svarar för uppbörden av elskatten som uppgår till åtta miljarder kronor per år. Att då införa en särskild elsäkerhetsavgift för att få in 40 miljoner kronor per år kan inte vara rationellt. En avreglering och rationalisering av elsäkerhetsarbetet kommer att medföra lägre kostnader. Föreningen anser att elsäkerhetsarbetet tills vidare bör finansieras över statsbudgeten och avstyrker därför utredningens förslag.

Svenska Elverksföreningen är mycket tveksam till vissa delar av föreslagen finansiering av elsäkerhetsarbetet. Föreningen anser att staten genom punktskatten på el samt därpå moms ges tillräckliga medel att finansiera elsäkerhetsarbetet utan att belasta elkollektivet med ytterligare 0,027 öre/kWh. Föreningen vill undvika byråkratisering och onödiga administrationskostnader.

Svenska Kommunförbundet anser att om utredningens förslag genomförs blir konsekvenserna ökade kostnader för kommunerna och kommunägda

energiföretag. Det är angeläget att kostnaderna hålls nere. Förbundet pekar på att ett sätt att hålla kostnaderna nere skulle kunna vara en utvidgad egenkontroll.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

SACO-föreningen vid NUTEK avstyrker den föreslagna registreringsavgiften och föreslår i stället en enda avgiftskälla, t ex en elleverantörsavgift eller en produktionsavgift i likhet med vad som tillämpas för Sprängämnesinspektionen.

Sveriges Industriförbund kan inte av principiella skäl tillstyrka utredningens förslag till finansiering genom en elsäkerhetsavgift och en registreringsavgift. Eftersom besiktning är ett allmänintresse bör den, anser förbundet, finansieras via skatter.

Sydskraft avstyrker förslaget om en särskild elsäkerhetsavgift. Bolaget förordar i stället alternativet med anslag via statsbudgeten eftersom elsäkerhetsarbetet ligger i hela samhällets intresse och kommer allmänheten tillgodo.

Vattenfall AB ansluter sig till att elsäkerhetsarbetet bör ha en bred finansiering. Enklast synes enligt bolaget vara att betrakta en del av nuvarande elskatt, som finansieringskälla via statsbudgeten. Den särskilda elsäkerhetsavgift som utredaren förordar bör inte införas.

2.7 SEMKO och Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd

Förslaget om att staten minskar sin ägarandel i SEMKO bemöts huvudsakligen positivt av remissinstanserna. Vad beträffar förslaget om förändrat ägande och utökade uppgifter för Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd får detta ett blandat mottagande av remissinstanserna.

Närings- och teknikutvecklingsverket framför bl a att verket kan ta initiativet till diskussioner med berörda intressenter för bildandet av bolaget nya EN. Vad beträffar förslaget rörande SEMKO anför verket att NUTEK inte har några invändningar mot att staten minskar sin ägarandel i SEMKO AB.

Järnvägsinspektionen, Statens provningsanstalt och Svenska Elektrikerförbundet instämmer i allt väsentligt i utredarens bedömningar.

Elektriska Arbetsgivareföreningen och Elektriska Installatörsorganisationen tillstyrker utredningens förslag om förändrad ägarandel i SEMKO och om förändrat ägande av Elektriska Nämnden samt att Elektriska Nämnden får utökade uppgifter. De anser vidare att till Elektriska Nämnden skall bl a delegeras uppgifterna att registerhålla besiktningspliktiga anläggningar,

följa upp att besiktningarna utförs och att besiktningsanmärkningar åtgärdas inom fastställda tidsramar.

Elektriska Nämnden tillstyrker bildandet av ett organ Elektriska Nämnden AB (ENAB), som ägs av intressenterna på marknaden. Nämnden tillstyrker vidare utredarens förslag beträffande system för certifiering av personal för regelbundna revisionsbesiktningar samt system för registrering av elanläggningar som grund för regelbundna revisionsbesiktningar.

Vad gäller EN:s roll i det föreslagna registrerings- och besiktningssystemet för elektriska anläggningar anser SEMKO att organisationsstrukturen får studeras. SEMKO är intresserat av att tillsammans med Svenska Brandförsvarsförbundet gemensamt finna en sådan form för EN att EN tillsammans med SEMKO på myndighetens uppdrag kan handha det föreslagna registret över elektriska anläggningar. Vad gäller utredningens förslag till minskat statligt ägande i SEMKO vill SEMKO referera till regeringens proposition (1991/92:69) om privatisering av statligt ägda företag, i vilken SEMKO medtagits bland 35 företag där regeringen föreslår minskat statligt ägande.

Svenska Elverksförbundet är positiv till att staten minskar sin ägarandel i SEMKO och att nya intressenter erbjuds delägande. Förbundet är även positiv beträffande förslagen rörande Svenska Brandförsvarsförbundet Elektriska Nämnd. En väsentlig fråga som därvid förväntas tas upp är prioriteringar i Nämndens verksamhet så att största möjliga måluppfyllelse (minskad skadefrekvens) erhålls med hänsyn till de totala kostnaderna för den föreskrivna återkommande säkerhetskontrollen. Verksamheten kan därför komma att förändras och förenklas med tiden varför såväl personalbehov som kostnader för verksamheten inte bör låsas fast nu.

Sveriges Industriförbund tillstyrker utredningens förslag beträffande bildandet av ett organ EN aktieförbundet, som ägs av intressenterna på marknaden. Industriförbundet tillstyrker vidare förslagen rörande system för certifiering av personal för regelbundna revisionsbesiktningar och att EN aktieförbundet blir det opartiska organ, som ackrediteras för certifiering av personal för revisionsbesiktningar, egenbesiktningar etc.

Förbundet för Industriell Elteknik anför att EN organisatoriskt bör kopplas till det föreslagna nya Elsäkerhetsverket och därmed även kunna åta sig revisionsbesiktning av all elsäkerhetskontroll, således inte bara besiktning ur brandsäkerhetssynpunkt.

Statens elektriska inspektion tillstyrker utredarens förslag såvitt avser SEMKO. Vad beträffar Elektriska Nämnden avstyrker dock inspektionen utredarens förslag. SEI framhåller att myndigheten inte bör knyta certifieringen av besiktningsman till ett specificerat organ och att registerhållningen bör överlåtas till av certifieringsverksamhet oberoende organ. SEI

anser därför att det saknas motiv för myndighet att engagera sig i EN:s verksamhet. Möjligheten torde finnas för EN att utveckla sin verksamhet på en öppen marknad utan statlig inblandning.

Prop.
1992/93:21
Bilaga 1

Statskontoret anser att staten bör sälja ut sin ägarandel i SEMKO. Statskontoret anser vidare att staten inte bör gå in som delägare i EN.

Försäkringsbranschens Serviceaktiebolag stöder utredarens förslag om minskad statlig ägareandel i SEMKO. Vad gäller förslaget att ombilda EN till aktiebolag framhåller bolaget att redan idag har EN en mycket självständig ställning och att någon ändring av EN i denna del är därför inte särskilt motiverad.

Kraftverksföreningen ser inte något behov av omedelbara förändringar vad beträffar SEMKO och Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd. Istället bör enligt föreningen utredningens förslag anpassas till hur motsvarande ansvarsområden är organiserade i flertalet länder inom EG.

Svenska Brandförsvarsföreningen förordar ett bibehållande av SBFEN som en avdelning bland andra inom SBF och kan inte godta utredarens förslag i denna del.

SACO-föreningen vid NUTEK tillstyrker utredarens förslag om SEMKO. Vad beträffar Svenska Brandförsvarsföreningens Elektriska Nämnd avstyrker föreningen utredarens förslag. SACO-föreningen framhåller att myndigheten inte bör knyta certifieringen av besiktningsman till ett specificerat organ och att registerhållningen bör överlåtas till av certifieringsverksamhet oberoende organ. En effektiv tillsyn förutsätter en organisation med en tydligt självständig ställning och med långtgående beslutsbefogenheter. Föreningen framhåller vidare att en självständig ställning är en förutsättning för rekrytering av personal med hög kompetens.

Innehåll

Regeringens proposition

Propositionens huvudsakliga innehåll

Näringsdepartementet

Proposition om det svenska elsäkerhetsarbetet

1. Inledning
2. Utgångspunkter för elsäkerhetsarbetet
3. Kontroll av elektrisk materiel
4. Behörighet att utföra elektriska installationer
5. Registrering och kontrollbesiktning av elektriska anläggningar
6. Svenska Brandförsvarsförningens Elektriska Nämnd
7. Elsäkerhetsarbetets organisation
8. Finansiering av elsäkerhetsarbetet
9. Hemställan
10. Beslut

Bilaga 1. Sammanfattning och sammanställning av remissyttranden över betänkandet av elsäkerhetsutredningen, ELSU 91 Förslag till omfattning, organisation och finansiering av det svenska elsäkerhetsarbetet (SOU 1991:94).

